

در همه آثار علامه حسن زاده آملی بواطن معارف قرآنی مشاهده می‌شود

اسماعیل منصوری لاریجانی گفت: انسان باید تهذیب نفس داشته باشد که آثار مرحوم علامه حسن زاده آملی را بفهمد بزرگترین مانع بین ما و فهم آثار این علمای بزرگ گناه است.

اسماعیل منصوری لاریجانی گفت: انسان باید تهذیب نفس داشته باشد که آثار مرحوم علامه حسن زاده آملی را بفهمد بزرگترین مانع بین ما و فهم آثار این علمای بزرگ گناه است.

خبرگزاری مهر - گروه دین و آئین - عصمت علی آبادی: روزهای نخست مهرماه امسال بود که خبر تلخ رحلت آیت الله حسن حسن زاده آملی در رسانه های کشور منتشر شد. آیت الله علامه حسن زاده آملی، در سال ۱۳۰۷ شمسی، در یکی از روستاهای لاریجان آمل در استان مازندران متولد شد. در ۶ سالگی خواندن و نوشتن را در مکتب خانه آموخت و در سال ۱۳۲۳ شمسی آموختن دروس حوزوی را آغاز کرد. ادبیات عربی و درس های مقدماتی را در آمل نزد محمد غروی، عزیزالله طبرسی و دیگران آموخت. آیت الله حسن زاده در شهریور ۱۳۲۹ شمسی برای ادامه تحصیل، وارد تهران شد. سیداحمد لواسانی، یکی از اساتید او در تهران بود که علامه بخش هایی از کتاب های شرح لمعه و قوانین الاصول را نزد وی فرا گرفت.

او از جمله فیلسوفان و عارفان شیعی بود که آثار بسیاری در فلسفه، عرفان، ریاضی، نجوم، ادبیات فارسی و عربی از خود به جای گذاشت. همچنین برخی از مهم ترین آثار فلسفی و عرفانی، چون اشارات، شفا و شرح فصوص الحکم را تصحیح و بر آن ها شرح و حاشیه نوشته است.

در همین خصوص و برای بررسی کارنامه علمی استاد حسن زاده آملی با اسماعیل منصوری لاریجانی از شاگردان مرحوم علامه حسن زاده آملی و محقق و استاد برجسته علوم اسلامی و عرفان اسلامی به گفت و گو پرداختیم که در ادامه حاصل آن را می خوانید:

* آثار و تالیفات علامه حسن زاده آملی بیشتر به چه موضوعاتی پرداخته و چه ویژگی هایی دارد؟

مرحوم علامه حسن زاده آملی ۱۹۰ کتاب در حوزه عرفان، فلسفه، نجوم، ریاضی، تفسیر، اخلاق و در نه رشته تالیفات دارند که مهمترین ویژگی همه آثار حضرت استاد این است که آیشخور اندیشه ایشان معارف قرآن است. ایشان معتقد بودند، اگر انسان سیر و سلوک کرده و به باطن قرآن راه پیدا کند می تواند همواره از تازه های فلسفی، عرفانی، کلامی، تفسیری و اخلاقی و کشف شهود آن حتی در حوزه علوم طبیعی بهره مند شود برای اینکه همه جهان آفرینش و همه انسان ها نسخه ای از صحیفه نورانی قرآن کریم هستند.

امیرمومنان امام علی (ع) می فرمودند که با ما اهل بیت (ع) در منزل ها و لایه های پنهان قرآن سفر کنید. مرحوم علامه حسن زاده آملی می فرمودند هرکس با ولایت مانوس شود و حقیقت آنها را درک کند و با آنها در بواطن قرآن سفر کند قرآن حجاب های باطنی خود را برای او کنار می زند، معانی آیات قرآن بر انسان سالک مکشوف می شود.

حضرت استاد بستر همه علوم خود را در قرآن قرار داده بودند، خواندن علوم قرآنی خوب اما مقدمات است شرط اصلی این است که در منزل های قرآن سفر کنید این سفر هم با اهل بیت (ع) ممکن است.

علامه حسن زاده آملی در آثار خود همواره قرآن و ولایت را به هم گره می زدند و می فرمودند تا زمانی که انسان سلوک نکند از مفاهیم و باطن ثقل اکبر یعنی قرآن و ثقل اصغر یعنی ولایت بی خبر خواهد بود؛ بنابراین انسان باید سلوک کند که به حقیقت هر دو دست یابد. در همه آثار ایشان بواطن معارف قرآنی مشاهده می شود.

* مطالعه آثار و تالیفات ایشان تا چه میزان می تواند راهگشای رشد اندیشه های علمی و معرفتی طلاب و عموم مردم شود؟

یکی از ویژگی های حضرت استاد این است که فلسفه را در بستر قرآن جای داده است و فلسفه و عرفان را در بستر اخلاقی بیان کرده است. لسان عمومی ایشان در بیان معارف فلسفی و اخلاقی زبان اخلاق است. از مرحوم علامه حسن زاده آملی درباره جایگاه فلسفه برای فرهنگ عموم مردم سوال کردند ایشان فرمودند که ما همه برای ابدیت خلق شدیم و باید برای ابدیت خود تلاش کنیم و توشه برداریم، در این عرصه فلسفه، برهان، عرفان، کلام و قرآن هر کدام به نوعی ما را کمک می کنند و همه مراتب

تعالی انسان را فراهم می کنند و هیچ تعارضی با هم ندارند؛ لذا این دیدگاه که بین علوم مختلف نزاع وجود دارد یک دیدگاه بی حاصل و بی منطق است که مبنای عقلی و منطقی ندارد.

در ساحت منظومه فکری حضرت استاد همه علوم با هم در آشتی هستند شیمی، ریاضی، علوم پزشکی و سایر علوم هر کدام یک مأموریتی دارند که همه در ساحت علوم قرآنی و معرفت ربانی جاری هستند. عالم ربانی کسی است که همه این علوم و مأموریت آنها را بشناسد و بداند هیچ تضادی بین آنها نیست. بر همین اساس رهبر معظم انقلاب ایشان را عالم ربانی و سالک توحیدی خطاب کردند که تعبیر بسیار دقیقی است.

*بهترین کتاب و اثر ایشان کدام است که خود هم آن را به دیگران توصیه کرده باشند؟

همه کتاب های حضرت استاد یکی از دیگری بهتر هستند به خصوص برای هم مسلکی های خود ایشان؛ در رشته فلسفه دروس اسرار و اشارات و تمهیدات ایشان بسیار روان و خوب است، برای عموم مردم «رساله لقاء الله» و «ذکر و ذاکر و مذکور و نور علی نور»، منشور سلوکی است که عموم مردم به خصوص جوانان می توانند با مطالعه آنها کار تربیت نفسانی خود را آغاز کنند و سبب تهذیب نفس خود شوند. بیشتر ما انسان ها گرفتار برخی رذائل اخلاقی نظیر تکبر، جاه طلبی، بخل، حسادت هستیم بهترین دارو این است که انسان سلوک کند که مطالعه کتب و آثار استاد هم می تواند برای ما مؤثر باشد.

*توصیه شما به طلاب و اندیشمندان درباره آثار و تالیفات مرحوم آیت الله حسن زاده آملی چیست؟

توصیه من این است که بزرگان، اندیشمندان و شاگردان ایشان کسانی که به معارف قرآنی علاقه مند هستند و می خواهند که تمدن سازی کنند بدانند که یکی از بهترین ذخایر آثار بزرگانی نظیر علامه طباطبایی، ملاصدرا و در عصر ما هم ۱۹۰ اثر مرحوم آیت الله علامه حسن زاده آملی می تواند مبنای یک جنبش و حرکت عمومی و تمدن ساز در جامعه شود.

رسانه ها صرفاً به خبر اکتفا نکنند از کارشناسان و فرهیختگان حوزه و دانشگاهی برای معرفی محتوا و ویژگی های آثار فلسفی و عرفانی ایشان استفاده کنند. این نکته بسیار مهمی است که ایشان فلسفه را اجتماعی و در بستر اخلاقی معنا کردند چراکه اگر لسان اخلاقی باشد در بیان آموزه های عرفانی و فلسفی بر روی مردم بسیار اثرگذار می شود.

سعی کنیم با روش های علمی و فقهی از ظرفیت های حوزه و دانشگاهی و همه رسانه ها برای معرفی آثار مرحوم حسن زاده آملی استفاده کنیم چراکه جوانان ما بسیار به این مباحث علاقمند هستند. نگذاریم غبار غربت بر چهره آثار این بزرگان بنشیند که به ضرر ما خواهد بود. جنبش تمدن سازی کشور را با مطالعه آثار ایشان و عمل به آن ایجاد کنیم.

*آیا عمده آثار آیت الله حسن زاده آملی برای مخاطبان قابل فهم است؟

بزرگانی مثل علامه حسن زاده، امام راحل (ره) علامه طباطبایی (ره) آثار بسیار نفیسی دارند که انسان باید در ابتدا خود ذوق و شوق مطالعه آثار آنها را داشته باشد. انسان باید یک دوره اربعین جهت تهذیب نفس داشته باشد که بتواند قدرت فهم آثار آنها را پیدا کند بزرگترین مانع بین ما و فهم آثار این علمای بزرگ گناه است. گناه صرفاً فردی، غیبت یا تهمت نیست گاهی غفلت هم گناه است، عدم معرفی استادان خوب مثل حسن زاده آملی گناه است همچنین بد معرفی کردن آنها یا آثار ایشان یا سایر بزرگان گناه علمی است مراقب باشیم گرفتار گناه علمی نشویم.